Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Philosophia Aristotelica-Thomistica - Cod. Ettenheim-Münster 226

Endel, Roman
Majer, Ferdinand

[s.l.], 1731-1732

Articulus 1us

urn:nbn:de:bsz:31-120354

Visual Library

Colliges argta pleraqs, quæ ab Adv. nobis obijciuntur N. 213ᵘˢ.
esse detorqueri in eorum concursu simultaneum,
n. enim videtur maior ratio, quare Deus phice præd. hanc
volunt. creatam dicatur caa peccati, qm simul cum illa con-
currendo. Nunc quidem disparitatem esse hanc, quod
Deus simul concurrendo voluntatem nec ad speciem, nec ad
exercitium actus determinat, sed solum ad individuationem, ipsa a
voluntas se ipsam ad speciem, ac exercitium actus determinat;
per phicam vero pmo. Deus n. tantum ad individuationem
sed etiam ad speciem et exercitium actionis peccaminosæ
voluntatem determinat, et sic in ipso Deum caa. reducitur speciei
et exercitium peccati. Sed contra est. Licet concursus
simultaneus sumat in actu 1º ut pote indifferens in determinatione
ad speciem et exercitium actus peccati, tamen sic determinatur
in actu 2º, cum Deus ab æterno per hunc concursum actum volunt.
det. se in actu 2º ad speciem et exercitium actus peccaminosi,
adeoque sequitur etiam in sententia contraria Deum esse autorem
peccati, ratione concursus simultanei; non sequitur Deum non esse
autorem peccati, ratione concursus prævij Thomisticis, verum
de hoc plura in Theologia.

Quæstio quarta
de
Causa finali et causis exemplari ac
accidens.

Articulus 1mus

Quid et Quotuplex sit caa finalis,
utrum sit caa vere physica, et quando
ipsius causalitas in actu 1mo?

Dico 1º. Finis ab Arle 2º. Phc: c:3. definitur, quod sit id N. 214ᵘˢ.
cuius gratia aliquid fit: particula id est genus definitionis, et
supponit pro caa, quæ idem non sit, si formaliter loquamur finis
et caa finalis; punctum enim est finis, licet et denominatur
e caa finalis. reliqua particula sit differentia, quam solus
finis habet, quod illius gratia aliquid fiat, et finis movet
voluntatem ad electionem et executionem mediorum,

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

sic sanitas movet hoc ad sumendam medicinam.

Dividitur 1° Datur finis 1° in finem cui, et in finem cujus gratia,
1us est illud subjectum, in cujus commodum cedit finis cujus,
alter vero est illud bonum, quod propter obtinendum media
eligimus: in exemplo sanitas est finis cujus gratia
relate ad aegrotum; finis vero cui est aegrotus, qui est
illud subjectum, cui sanitas optatur.

Datur 2° in finem qui, et quo, sive in objectivum et
formale; 1us est ipsum bonum quod absens quaerimus et appetimus,
et coincidit cum fine cujus gratia. 2us est hujus boni
adeptio et possessio.

Datur 3° in finem operis, et in finem operantis;
prior est, ad quem res ex sua natura ordinatur, ut studia
ad acquirendam eruditionem. posterior est illud
bonum, ad quod operans ordinat ea, quae facit; talis est
gloria Dei, si ad hanc studia tua ordines.

Datur 4° in finem producendum, et in finem obtinendum:
hic est ille, qui supponit jam existens, quem agens
operatur, ut sic pecunia respectu avari; alter vero
est, qui non existit ante agentis operationem,
sed primum fit per eius operationem, ut domus respectu
architecti, sanitas respectu aegroti.

Datur 5to in finem ultimum, intermedium, et proximum.
intermedius est, qui quidem ratione sui appetitur
cum appetitione tamen et subordinatione ad finem ulteriorem; sic
sublevatio pauperis respectu dantis eleemosynam est
finis intermedius, si datio eleemosynae ulterius ordinatur
ad gloriam Dei. ultimus est, qui non ad ulteriorem
finem, sed ad ipsum omnia ordinantur, et si in omni genere omnia
ad ipsum referantur, dicitur finis simpliciter ultimus; talis
est Deus: si vero in certo tantum genere aliqua ad ipsum
ordinantur, est finis ultimus secundum quid. proximus est, ad
quem ordinantur ea media, quae nullo modo ulterius appetuntur,
sic ad recuperandam sanitatem ordinatur sectio venae, tanquam
medium proximum &c.

Notãr 6.to in jarius et 2 arius; jarius est, qui per se jmo intenditur. 2arius est ille, qui movet, quatenus connectitur cum fine per se imo movente, ad eosque illius Jussionis.

Dico 3tio. finis est vere et proprie causam, et quidem physicam aut realem: probatur quod jâ parte, id, à quo effectus vere et proprie pendet, ē vere ac proprie causa, causa namque ē id, à quo dependet effectus: sed effectus vere et proprie dependet à fine, nisi enim temere agat agens vere et proprie agit gratia finis, ergo sicut dicitur effectum, ergo finis est vere et proprie causa. quod â finis sit physica ac realis causa sic declaratur: ea causa ē physica ac realis quæ in effectum physice ac realiter influit; sed finis physice et realiter influit in effectum ergo [illegible] clara. In probatur: finis ut postea patebit influit in effectum movendo et alliciendo agens ad sui consecutionem, atqui finis realiter movet et allicit ad sui consecutionem v:g: sanitas realiter movet et allicit ægrotum ad sui consecutionem, ut experientia [illegible]. ergo finis ē causa physica et realis. N. 215

Dico 4to. præsentis quæstionis difficultatem movere circa duo: jmo quæritur utrum an per solam bonitatem veram vel apparentem constituatur finis actu causa finalis, 2do potens seu in actu 1mo ad finalizandum, adeo, ut solum bonum verum vel apparens possit appeti, amari et desiderari. 2o quia solum bonum cognitum vel apprehensum appetitur, amatur, et desideratur quærunt quoniam modo cognitio vel apprehensio finis ad finalizandum concurrat, et ut [illegible], an utrum formalis constitutio finis in esse appetibilis. ad quæ resolvenda N. 216

Dico 1o Sola bonitas in objecto repræsentata ē causa finis in actu 1o seu ratio formalis finalizandi; neutiquam vero malum qtenus tale. ita Philus 5 Meth: c. 2: t. 3. ubi ait: cætera ad id genus causæ videlicet finalis spectantia oportere esse bona bonitate vel vera vel apparente. Probatur etiam ratione, illa ē virtus constituens finem potentem causare finaliter, qua constituitur finis potens allicere et attrahere ad sui amorem N. 217

et prosecutione, sed sola bonitas ã vera ã falso
apparens ẽ talis; n̄ vero malũ quã̃nus tale, q̃ ꝯ

m̄ patet. m̄ pbat̃ qd ẽ potens movere et alliçere volu[ntatem]
debet ẽẽ appetibile, sicut potens movere intellectũ
debet ẽẽ intelligibile, sed sola bonitas ẽ appetibilis, q̃a ut ait
S. Dyonisius c. 4. de divinis nominibus nemo intendens
malum operatur. cum hic sit potius causa ut voluntas
aversetur et odio illud habeat, eo qd sit disconveniens
ac nocivũ appetitui. ergo sola bonitas ẽ appetibilis,
consequenter et ipsa sola erit causalitas in actu 1mo.

N. 2101 Dico 2o Apprehẽo seu cognitio finis n̄ ẽ rao formalis
finalizandi, sed solũ cõdĩo necessario requisita, et
applicans ipsã bonitatem ad causandũ actualem.
Probatur quoad 1am partem. rao formalis final-
izandi ẽ id qd movet et allicit appetitum ad sui
amorem et prosecutionem; sed sola ratio boni, n̄ vero
eius cognĩo et apprẽo allicit et movet appetitum
seu voluntatem ad sui amorem et prosecutionem, q̃ ꝯ.
m̄ ꝯstat m̄ pbat̃ in exemplo: apprẽo enim divitiarum
n̄ movet avarum ad quaerendas divitias; sicut nec
apprẽo medicinae sanitatis movet aegrotũ ad sumendam
medicinam; sed ipsa bonitas divitiarum relucens
in obiecto movet avarum; et ipsa sanitas quae bona
n̄ quã ẽsta allicit aegrotum ad illius prosecutionem,
q̃ apprẽo seu cognĩo finis n̄ ẽ causa formalis finalizandi
in actu 1mo, sed sola bonitas quae apprehenditur.
Probatur etiam quoad 2am partem. Illa ẽ cõdĩo sine
qua n̄, qua sine illa n̄ causaret; sed finis n̄
causaret, n̄ moveret voluntatem sine apprẽoe, q̃ apprẽo
ẽ cõdĩo sine qua n̄, m̄ ẽ certa. m̄ patet ex eo,
qa nihil volitum nisi praecognitum: deinde ut
causa causet debet existere n̄ in intentione, sed realiter
à parte rei, ut causa efficiens; atqui finis ut causa
n̄ existit ante sui apprehẽoem, q̃ ꝯ. m̄ pbat̃ quia
m̄ ẽẽ intentionale id n̄ existit ante apprẽoem seu cognĩoem, sed
finis causat in ẽẽ intentionali, q̃ ꝯ.

Solvuntur Objectiones.

Obj. 1° contra Conclu. 2am. Omnis causa realis causat realiter, sed finis non causat realiter, ergo non est causa realis. N: 2ij[ae]
Min. est certa, major probatur: illud causat realiter, quod ponit
... quod dum est, ... fit ... ergo ... probatur ... ... ergo
... causa requiritur, ut saepe fit quomisanter ...
... quod dum est sive ... ... ab agentis

2°. Omnis causa realis constituitur per verba realia; sed finis saepe non constituitur per verba realia, quia saepe est aliquid realiter impossibile, ergo finis saepe non est causa realis.

3tio. Talis est causa, qualis causalitas; sed finis causalitas est solum imperfecta et metaphorica, utpote consistens in motione solum metaphorica, velut testatur ipse Aristoteles ... de gener: 2: 55: ergo et finis est causa solum imperfecta.

Arg. contra 1mam conclusionem. Qui ex odio vult malum eiusdem vult malum ut malum est, ergo malum ut malum potest appeti. Antecedens constat ex S. Doct: qui 2: 12 de malo Ar: 4to ait: quod odium quaerat malum proximi sub ratione mali; invidia vero quaerit bonum proximi sub ratione boni.

5to voluntas potest odio habere bonum ut bonum est, consequenter potest velle malum ut malum est; contrariorum enim eadem est ratio. Antecedens probatur: voluntas damnatorum odio habet Deum qui est summum et maximum bonum, ergo etc.

6to voluntas est libera circa bonum et malum, ergo utrumque potest appetere, consequentia probatur: Nam voluntas iusti abstinet ab amore et affectione mali ut mali, iustus meretur, ac subinde libere abstinet ab amore et affectione mali ut mali; eo quod ad meritum requiritur libertas, ergo etiam potest non abstinere ab amore et affectione mali ut mali, et consequenter potest amare malum ut malum.

7mo contra 2am conclusionem. Illa ratio, qua afficiat aliquod aliquem ... est ratio formalis sub qua; sed appetitus ... quod finis afficiat ... est ratio formalis sub qua finalizandi. Major probatur appetitus seu quod finis ...

actus: qo etm specificat. a qstat; nam finis mi se honestus
si apprehendatr ut turpis, facit etm actum turpem,
et si sit in se malus apprehendr ut bonus facit etm
actum bonum: qo appreo diversificat actus, qsqter
specificat.

3o Itâ a Deo suppleri pura qdo; pt em absoluta
sua ptea facere, ut cāa caet nullis pfectiqbg
sicut ignis n approximats qburat, sed Deus n
pt facere: ut finis n apprehensg sltn qatg finalizat,
qo qnod ē appreōni ē pura qdo.

4o finis 2um ēē reale qsideratg n ē cāa, sed qd
pfectg a cāa effite adustg, qd n cāat; seu cig n
finalizat finis 2um ēē reale, sed solu 2m ēē intle
et apprehensum, et sic appreō erit rao frmalis finali-
zandi.

A. 2do. Ad 1um ad 1um. cm n: m, ad cuig pbaōe dico finē algd
cāare dum est seu existit, et algd dum n est,
qmdpatet in finē obtinendo, qui pr supponits
existere, antqm operets agens: ita in finē ducendo
qui ut pdtg est, et actu possidets, cāat gaudiu
et quietem. 2um vero qstat aterud in finē nondu
dto sed ducendo: ad qnē, ut cāat, sufficit, qd habeat
existeam intlem in appreōe, qm etm habet.

Ad 2um. cm n m. finis etm sicr qstitur p bonitate
realem, quæ ē reipsa ei qvenit et pponits a qne
appetitui, ē si qvenit reipsa applicat tm eidem
a qnoē: unde nullum impsible movet finaliter
appetitu qpeng impsible est, qā sic nulla hbet
bonitatem, sed rao bonitatis realiter possiblis
intentionaliter a sbi applicata.

Ad 3um. cm n m. aliud enim est ēē metaphorim
metaphoricam, et aliud ē ēē causa metaphorica: unde
finis causalitas finis actio metaphorica qparative
[illegible] cāa efficientis, actio em cao finalis qsistit
[illegible] obiiciendo, alliciendo, et invitando, [illegible]

n obstat, quo minus ipsa caritas finis sit vera ac
realis; sicut ad Dio, libera videat, licet eodem ipso
sit infinitas n dm [illegible] ipsa amaemitate esse nullo
et n vere reale et proprie dictam.

Resp. ad 4tum da. qui ex odio vult malum cuidam,
vult malum ut malum e inimici ca. vult malum
ut absolute malum n a est. quidem ex odio vult
malum inimico in hoc praecise quatenus bonum falso appar.
et quod hoc ipsi serviat ad vindictam.

Resp. ad 5tum na ad cuius probatione dico: velle damnationem
proprie amat Deum n ut bonum, sed ut apparenter
malum, nempe ut severiorem iudicem ac vindicem,
unde licet in Deo utpote summo et infinito bono
nulla mali ratio esse possit, in eo tamen esse pot apparenter
quaedam ratio mali aspectu damnatorum, quod intelligi
e obiecto.

Resp. ad 6tum ca dc. quod utrumque appetere possit diversi
tamen modo, bonum ratione sui et malum ratione boni,
falso apparenter talis est. eodem modo, et utrumque
ratione sui n: c. ad probationem respondeo d: a. sed vetus
iusti abstinet ab amore et prosecutione mali, ut mali
moralis [illegible] aliquam apparentis boni ratione iusti
meretur c a. dum abstrahit à prosecutione mali ut absolute
absolute mali, iusti meretur n desc.

Resp. ad 7mum n m ad cuius probationem da. omnes esse quod
diversificat actus tamen quod applicans formale obiectum
ca. diversificat actus quasi ipsa gratio esset formale
obiectum neque a est. quod finis in honesto opp[illegible] in
[illegible] ut honesti, tunc ipsa ratio honestatis, quae
per gratiam fini applicatur [illegible], adeoque ipsa honestas
aut bonitas e ratio formalis, qua actus veluti [illegible].

Resp. ad 8um. d[illegible] a Deo suppleri pura ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] causa ab intrinseco et ex [illegible]

ut i e existea n caa effte, ac etm oppes es quod finis n m est m eode modo dsto cte n: c ram.

Adesad qum da. finis 2um esse reale existea ghuesdo idē realiter existens n est caa sed tm effty & caa effte phtg ca. finis 2um ee reale possibi ex futuritionis effty. id e ut possibilis et futurg 2um esse reale n e caa sed tm effty c na etc.

Articulus 2us
Quanam sit caaltas cao finalis in actu 2o.

N. 22. Ordo 1o oes concedere caalte finis ee metaphoricam quandam motionē. hoc e, p comparaoe ad caaltem caa effectis, quae qtr alqd reale imprimit effectui; motio a caa finalis nihil imprimit vltati nec vltas habet se passive ad motionem: hinc optime Aristes dicit: L. 1o de gener: c. 7. finem solum movere 2um metaphoram. in quo a hac motio metaphorica consistat variae sunt sentea: 1ma docet caa finale caare p entem intlem transeuntem et pvie vlti impressa qua dein vltas actu movets ad finē amandum. sed ista sentea n videts ee vera ex eo, qa sufficientis in stis nulla caa efficiens pt assignari pter essam caa finale, quae hoc ipso, qa finalis est, n pt ee efficiens. deinde caaltas finis in actu 2o e id, quo actu finalizat, sed hoc n e entas transeuntes appetitui impressa qd. n pter nadem finis ratoe bonitatis suae sit mediate amabilis: hoc ipso, qd p sensu s intelu e apprehensg et appetitui propositg immediate p bonitate suam actu movet et alicit appetitu ad sui amore, atqui hoc e caare in actu 2o, qd n caat pentes transeuntes im: pressam. 2a sentea e eorū, qui volunt motionē metaphoricam finis nihil aliud ee qm ipsa aoe vltis qua e a fine et sui circa fam tendierg